

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MICHAL BOBEK
esitatud 6. veebruaril 2019¹

Kohtuasi C-395/17

Euroopa Komisjon
versus

Madalmaade Kuningriik

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Omavahendid – Otsus 91/482/EMÜ – Otsus 2001/822/EÜ – Ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimine – Piimapulbri ja riisi import Curaçaost ning riisitangude ja -manna import Arubalt – Ülemeremaa või -territooriumi tolli poolt ekslikult väljastatud sertifikaadid EUR.1 – Importivate liikmesriikide kogumata tollimaksud – ÜMTga erisuhet omava liikmesriigi rahaline vastutus – Muus liikmesriigis tekkinud ELi omavahendite kaotuse hüvitamine

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Komisjon palub tuvastada, et Madalmaade Kuningriik on rikkunud kohustusi, mis tulenevad lojaalse koostöö põhimõttest, mis oli asjaomasel ajal sätestatud EÜ artiklis 5. Komisjon väidab, et see on tingitud sellest, et liikmesriik ei suutnud kompenseerida omavahendite kaotust, mis oleks tulnud teha ELi eelarvele kättesaadavaks. Asjaomane kahju tekkis põhjusel, et Madalmaade Kuningriigi kahe ülemeremaa ja -territooriumi Curaçao ja Aruba toll väljastas ülemeremaade ja -territooriumide (ÜMTd) otsuseid² rikkudes liikumissertifikaadid EUR.1. Komisjon on seisukohal, et Madalmaade Kuningriik vastutab liidu õiguse kohaselt nende ÜMTdega seoses tekkinud omavahendite kaotuse eest. Komisjon väidab, et lojaalse koostöö kohustuse kohaselt peab liikmesriik tagama, et kõnealune liikmesriik annab saamata jäänud tollimaksud (sh kogunenud viivis) ELi eelarve kasutusse.

2. Komisjoni käesolevas juhtumis esitatud argumentide põhijooned on identsed komisjoni poolt paralleelses kohtuasjas (kohtuasi C-391/17, komisjon vs. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik) esitatud nõudega; ettepanek, mille esitan paralleelselt käesoleva kohtuasjaga. Kas komisjon saab ELTL artiklis 258 sätestatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse kohaselt nõuda selle tuvastamist, et liikmesriik on ELi eelarvele tekitatud kahju hüvitamata jätmise tõttu rikkunud lojaalse koostöö kohustust, nõudes tegelikult samal ajal õigusrikkumise tuvastamist ja maksmisele kuuluva kahju hindamist? Kui jah, siis millised eeldused peavad nõude rahuldamiseks olema täidetud?

¹ Algkeel: inglise.

² Nõukogu 25. juuli 1991. aasta otsus 91/482/EMÜ ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Majandusühendusega assotsieerimise kohta (EÜT 1991, L 263, lk 1) (edaspidi „1991. aasta ÜMT otsus“) ja nõukogu 27. novembri 2001. aasta otsus 2001/822/EÜ ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Ühendusega assotsieerimise kohta (EÜT 2001, L 314, lk 1) (edaspidi „2001. aasta ÜMT otsus“).

3. Käesolev juhtum erineb Ühendkuningriigi vastu esitatud hagist seoses väidetavate üksikute rikkumistega: Madalmaade Kuningriigile süüks pandud väidetavad rikkumised ei ole mitte üksnes faktiliselt erinevad, vaid need puudutavad ka kõnealuste ÜMT otsuste erinevaid sätteid. Peamine erinevus seisneb selles, et Madalmaade Kuningriik ei vaidle vastu väitele, mille kohaselt väljastas Curaçao ja Aruba toll tööpoolest ÜMT otsuseid rikkudes sertifikaate EUR.1. Siiski vaidleb liikmesriik vastu sellele, et teda saab liidu õiguse alusel nende rikkumiste eest rahaliselt vastutavaks pidada.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Omavahendite süsteemi asjaomased sätted, mis olid asjakohasel ajal kohaldatavad, on identsed nendega, mis on toodud kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik minu esitatud ettepaneku punktides 4–10.

5. Seoses ÜMT otsustega kohaldatai Curaçaoast ja Arubalt pärit impordi suhtes erinevaid õigusakte.

6. 1991. aasta ÜMT otsus oli kohaldatav ajavahemikul 1997–2000 Curaçaoast toimunud impordiga seotud asjaolude suhtes.

7. Vastavalt 1991. aasta ÜMT otsuse artikli 101 lõikele 1 „importitakse ÜMTst pärit tooted ühendusse ilma tollimakse või samaväärse toimega makse rakendamata“ [Siin ja edaspidi on osundatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes].

8. 1991. aasta ÜMT otsuse II lisa artiklis 1, mis käsitleb mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlust ja halduskoostöö meetodeid, on sätestatud, et „otsuse kaubanduskoostööd käsitlevate sätete rakendamise eesmärgil loetakse toode ÜMTst, ühendusest või AKV riigist pärinevaks juhul, kui see on sealt täielikult saadud või läbinud seal piisava töö või töötluse [...]“.

9. 1991. aasta ÜMT otsuse II lisa artikli 12 lõigete 1, 2, 6 ja 8 asjaomased alapunktid on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikumissertifikaat EUR.1, mille näidis on esitatud käesoleva lisa 4. lisas, tõendab nende toodete päritolustaatust käesoleva lisa tähenduses.

2. Kaupade liikumissertifikaadi EUR.1 võib välja anda ainult juhul, kui see on käesoleva otsuse kohaldamiseks vajalik dokumentaalne tõend.

[...]

6. Kaupade liikumissertifikaadi EUR.1 annab välja kauba ekspordiriigi või -territooriumi toll juhul, kui käesoleva lisa tähenduses võib kaupu käsitada päritolustaatusega toodetena.

[...]

8. Eksportiva riigi toll peab tagama, et lõikes 1 osutatud vormid oleks nõuetekohaselt täidetud. Eelkõige kontrollib ta, kas toodete kirjeldamiseks ettenähtud lahter on täidetud nii, et sinna ei ole võimalik pettuse eesmärgil midagi lisada. [...]“.

10. Seevastu oli 2001. aasta ÜMT otsus kohaldatav ajavahemikul 2002–2003 Arubalt imporditud riisitangude ja -lihtjahu suhtes.

11. 2001. aasta ÜMT otsuse artikkel 35 on sõnastatud järgmiselt:

„1. ÜMTdest pärit tooted imporditakse ühendusse imporditollimaksuvabalt.

2. Päritolustaatusega toodete mõiste ja sellega seonduva halduskoostöö meetodid on sätestatud käesoleva otsuse III lisas.“

12. Vastavalt 2001. aasta ÜMT otsuse III lisa artiklile 2, mis käsitleb mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlust ja halduskoostöö meetodeid:

„1. Käesoleva otsuse kaubanduskoostöö sätete rakendamiseks käsitletakse järgmisi tooteid ÜMTdest pärinevana:

a) käesoleva lisa artikli 3 tähenduses täielikult ÜMTst saadud tooted;

b) ÜMTst saadud või ÜMTs toodetud tooted, milles on kasutatud materjale, mis ei ole täielikult ÜMTst saadud või seal toodetud, tingimusel et need materjalid on ÜMTs läbinud piisava töö või töötuse käesoleva lisa artikli 4 tähenduses.

2. Lõike 1 kohaldamisel käsitatakse ÜMTde territooriume ühe territooriumina.

[...]“.

13. 2001. aasta ÜMT otsuse III lisa artiklis 15 on sätestatud:

„1. Eksportiva ÜMT toll annab kaupade liikumissertifikaadi EUR.1 välja eksportija või tema vastutusel tegutseva volitatud esindaja kirjaliku taotluse alusel.

[...]

4. Eksportiva ÜMT toll annab kaupade liikumissertifikaadi EUR.1 välja, kui asjaomaseid tooteid võib pidada ÜMTst, ühendusest või AKV riigist pärinevateks toodeteks ja kui nad vastavad käesolevas lisas sätestatud nõuetele.

[...]“.

B. Madalmaade õigus

14. Vastavalt Madalmaade Kuningriigi statuudi (Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden) artiklile 51:

„1. Kui mõni Aruba, Curaçao või Saint Martini organ ei täida või ei täida nõuetekohaselt oma kohustusi, mis on ette nähtud käesoleva statuudi, rahvusvahelise dokumendi, kuningriigi seaduse või kuningriigi nõukogu määrusega, võib võetavad meetmed määratleda kuningriigi seaduse kohaselt, sätestades selle õiguslikud alused ja põhjused.

2. Seda küsimust reguleeritakse Madalmaade jaoks vajaduse korral kuningriigi põhiseaduses.“

15. Madalmaade Kuningriigi statuudi artikkel 52 on sõnastatud järgmiselt: „Kuninga nõusolekul võib riigi korraldusega anda kuningale kui kuningriigi juhile ja kubernerile kui kuningriigi organile volitused seoses riigiasjadega“.

III. Asjaolud ja kohtueelne menetlus

A. Faktilised asjaolud

1. Curaçaos väljastatud sertifikaadid EUR.1

16. Curaçao on üks Euroopa Liidu toimimise lepingu II lisa loetletud Madalmaade Kuningriigi ülemeremaadest ja -territooriumidest ja nimetatud lisa suhtes kohaldatakse kõnealuse lepingu neljanda osa sätteid. 1991. aasta ÜMT otsust kohaldati asjaomasel ajal ka selle territooriumi suhtes.

17. Vastavalt 1991. aasta ÜMT otsuse II lisa artikli 26 lõikele 6 ning koostöös Madalmaade ja Saksamaa tolliga tegi Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) 2000. aasta septembris kontrollkäigu Curaçaosse. Selle tulemusel ilmnas, et ajavahemikul 1997–1999 oli Curaçao toll väljastanud 109 sertifikaati EUR.1 piimapulbri ja riisi kohta, kuigi kõnealune kaup ei vastanud nõuetele, mida on vaja, et saada sooduspäritolu staatus. Nii 24. oktoobril 2000 avaldatud OLAFi missiooni aruandes kui ka tolliseadustiku komitee päritolu osakonnas leiti, et Curaçaos segati Euroopa Liidust või kolmandatest riikidest pärit piimapulber Surinamest või Guyanast pärit riisiga. Aruande kohaselt ei andnud Curaçaos toimunud toodete segamine tulemuseks päritolustaatuslega lõpptoodet, et kohaldada oleks saanud päritolureeglitest tulenevaid soodustusi.

18. Lisaks märgib komisjon, et kuna vaidlusalune kaup imporditi hiljem Madalmaadesse ja Saksamaale ilma kauba suhtes kohaldatavate tollimaksudeta, paluti nende kahe liikmesriigi ametiasutustel tollivormistuse järgselt nõuda selle tollimaksu tasumist, mida ei tasutud ebaõigesti antud sooduskohtlemise tõttu.

19. 2005. aasta juulis tegid Madalmaad kättesaadavaks 778 510,54 euro suuruse summa, mis vastab summale, mida ei saanud nõuete aegumise tõttu sisse nõuda, ja millele lisandus ka viivis. Komisjon leiab, et Madalmaad on täitnud oma kohustused seoses nende summadega.

20. OLAFi poolt korraldatud juurdluste käigus saadud dokumentide kohaselt on komisjon välja arvutanud, et Saksamaale alates 20. veebruarist 1997 kuni 22. veebruarini 2000 imporditud kaubaga seotud saamata jäänud tollimaksude kogusumma on 18 192 641,95 eurot. Saksamaa ametiasutustel oli võimalus saada sellest tagasi üksnes väike summa (4 838 383 eurot) ja nad teatasid, et ülejäänud nõuded olid aegunud.

21. Komisjon võttis 19. mail 2009 asja REC 04/07 kohta vastu otsuse. See otsus tehti Saksamaa taotluse alusel, milles paluti komisjonil otsustada konkreetse juhtumi üle. Juhtum oli seotud Curaçaost piimapulbri ja riisi segust koosneva toote impordiga, mida korraldas Saksamaa äriühing alates jaanuarist 1999 kuni aprillini 2000. Arvestades OLAFi 2000. aasta järeldusi ja pärast mitmeid kaebusi, nõudsid Saksamaa ametiasutused 20. detsembril 2006 äriühingult tollimaksude tasumist. Äriühing taotles nende tollimaksude sissenõudmisest loobumist tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b alusel.³ Komisjoni otsuses on OLAFi aruannet arvesse võttes asutud seisukohale, et Hollandi Antillide toll teadis või oleks pidanud olema teadlik, et toode ei vasta sooduskohtlemise tingimustele. Kuna vea tegi toll ja heauskselt tegutseval äriühingul ei oleks olnud võimalik seda mõistlikult avastada, otsustas komisjon, et imporditollimaksude tollivormistuse järgne arvestuskanne ei olnud sel juhul õigustatud. Lisaks lubati nimetatud otsusega loobuda tollimaksude järelarvestuskande tegemisest faktiliste ja õiguslike asjaolude poolest sarnastel juhtudel.

³ Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307).

22. Komisjon märkis 27. jaanuari 2012. aasta kirjas, et ta pidas Madalmaade Kuningriiki vastutavaks Curaçao tolli tehtud vea eest. Seepärast palus komisjon Madalmaadel maksta ELi eelarvesse kõnealuste omavahendite kaotuse, mis ulatus 18 192 641,95 euroni ja mis tuli maksta hiljemalt 20. märtsil 2012, et vältida viivise kogunemist (määruse nr 1150/2000 artikli 11 alusel).

23. Pärast kahe meeldetuletuskirja saatmist 12. juunil 2012 ja 21. jaanuaril 2013 vastas Madalmaade Kuningriik 14. juunil 2013, et ta ei nõustu komisjoni õigusliku seisukohaga ja eitab igasugust rahalist vastutust.

2. Arubal väljastatud sertifikaadid EUR.1

24. Aruba on samuti üks Euroopa Liidu toimimise lepingu II lisas loetletud Madalmaade Kuningriigi ÜMTdest ja nimetatud lisa suhtes kohaldatakse kõnealuse lepingu neljandat osa. 2001. aasta ÜMT otsust kohaldati asjaomasel ajal ka selle territooriumi suhtes.

25. Alates 4. augustist 2002 kuni 18. juunini 2003 esitati Arubalt pärit riisitange ja -mannat sisaldavate saadetistena deklareeritud kauba vabasse ringlusse lubamiseks Madalmaades 1929 impordideklaratsiooni koos sertifikaadiga EUR.1.

26. Pärast juurdluse korraldamist teatas OLAF 23. detsembril 2004 Madalmaade ametiasutustele, et Aruba ametiasutused olid väljastanud päritolusertifikaadid EUR.1 nendele toodetele, mis ei vastanud sooduspäritoluga toodete suhtes kehtestatud tingimustele. Seda seetõttu, et töötlemistoimingud ei olnud piisavad, et anda asjaomasele kaubale Aruba päritolu.

27. Madalmaade ametiasutused saatsid importijale 1. augustil 2005 nõude 298 080 euro suuruse summa maksmise kohta. Importija vaidlustas kõnealuse otsuse riigisisestes kohtutes. Rechtbank Haarlem (Haarlemi linna esimese astme kohus, Madalmaad) leidis, et isegi kui tooted ei olnud Aruba päritolu, tuli tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kohaselt esitatud importija taotlus rahuldada. Madalmaade ametiasutused edastasid selle kohtuotsuse komisjonile 2010. aastal komisjoni määruse (EMÜ) nr 2454/93 artikli 870 lõike 2 raames.⁴

28. Komisjon leidis oma 31. mai 2012. aasta kirjas, et Madalmaade Kuningriik on rahaliselt vastutav Aruba tolli tehtud vigade eest. Komisjon nõudis, et liikmesriik teeks vastava summa, so 298 080 eurot kättesaadavaks hiljemalt 20. juulil 2012.

29. Pärast kahe meeldetuletuskirja saatmist 5. oktoobril 2012 ja 9. aprillil 2013 vastas Madalmaade Kuningriik 14. juunil 2013. Ta ei nõustunud komisjoni õigusliku seisukohaga ja eitas igasugust rahalist vastutust.

B. Kohtueelne menetlus

30. Võttes arvesse, et Madalmaade Kuningriik ei olnud täitnud Euroopa Liidu toimimise lepingust tulenevaid kohustusi, saatis komisjon 21. novembril 2013 märgukirja.

31. Madalmaade Kuningriik vastas 20. veebruaril 2014. Oma vastuses ei vaidlustanud ta juhtumi asjaolusid. Ta keeldus aga omaks võtmast asjaolu, et riik on rahaliselt vastutav Aruba ja Curaçao tolli tehtud haldusvigade tagajärgede eest.

⁴ Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määrus, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1993, L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3).

32. Komisjon saatis 17. oktoobril 2014. aastal Madalmaade Kuningriigile oma põhjendatud arvamuse, milles ta jäi märgukirjas esitatud seisukoha juurde. Nimetatud põhjendatud arvamuse täitmiseks vajalike meetmete võtmiseks antud tähtaeg lõppes 17. detsembril 2014. Madalmaade Kuningriigi taotluse pikendada asjaomast tähtaega kuni 2015. aasta jaanuarini lükkas komisjon 22. detsembri 2014. aasta kirjaga tagasi.

33. Madalmaade Kuningriik vastas põhjendatud arvamusele 19. novembri 2015. aasta kirjas, eitades igasugust rahalist vastutust.

34. Kuna Madalmaade Kuningriik ei ole 18 490 721,95 euro suurust summat ja sellele lisanduvat viivist ELi eelarvesse maksnud, otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

35. Komisjon palub oma 30. juuni 2017. aasta hagiavalduses Euroopa Kohtul:

- Tuvastada, et Madalmaade Kuningriik on rikkunud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklist 5 (hiljem artikkel 10) (nüüd ELL artikli 4 lõige 3) tulenevaid kohustusi, kuna ta ei hüvitanud nende omavahendite kaotust, mis oleks tulnud kindlaks määrata ja teha liidu eelarvele kättesaadavaks vastavalt [määruse (EMÜ, Euratom) nr 1552/89]⁵ artiklitele 2, 6, 10, 11 ja 17 [...] siis, kui ühtegi liikumissertifikaati EUR.1 ei oleks väljastatud vastuolus nõukogu otsuse 91/482 artikli 101 lõikega 1 ja selle otsuse II lisa artikli 12 lõikega 6 Curaçaost piimapulbri ja riisi impordi kohta ajavahemikul 1997–2000 ning vastuolus nõukogu otsuse 2001/822 artikli 35 lõikega 1 ja selle otsuse III lisa artikli 15 lõikega 4 vastavalt Arubalt [riisi]tangude ja -manna impordi kohta ajavahemikul 2002–2003;
- mõista kohtukulud välja Madalmaade Kuningriigilt.

36. Madalmaade Kuningriik palub Üldkohtul:

- tunnistada hagi vastuvõetamatuks;
- teise võimalusena jätta hagi põhjendamatusse tõttu rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

37. Euroopa Kohtu president andis 4. jaanuari 2018. aasta otsusega Ühendkuningriigile loa astuda menetlusse Madalmaade Kuningriigi nõuete toetuseks.

38. Nii komisjon kui ka Madalmaade valitsus esitasid suulised seisukohad 2. oktoobril 2018 toimunud kohtuistungil, kus osales ka Ühendkuningriik.

V. Hinnang

39. Enne hagi põhjendatuse analüüsimist tuleb esmalt käsitleda Madalmaade Kuningriigi esitatud vastuvõetamatuse vastuväidet.

⁵ Nõukogu 29. mai 1989. aasta määrus, millega rakendatakse ühenduste omavahendite süsteemi käsitlev otsus 88/376/EMÜ, Euratom (EÜT 1989, L 155, lk 1), mida on muudetud nõukogu 8. juuli 1996. aasta määrusega (EMÜ, Euratom) nr 1355/96 (EÜT 1996, L 175, lk 3).

40. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad põhilised faktilised ja õiguslikud asjaolud, millel hagi põhineb, seostatult ja arusaadavalt ilmnema hagiavalduse tekstist endast. Hagiavaldus peab võimaldama liikmesriigil ja Euroopa Kohtul täpselt mõista liidu õiguse väidetava rikkumise ulatust. See peab võimaldama liikmesriigil esitada tulemuslikult oma vastuväited ning Euroopa Kohtul kontrollida, kas asjaomane liikmesriigi kohustuste rikkumine on toime pandud.⁶

41. Käesoleval juhul ei ole Madalmaade Kuningriigi arvates hagi vastuvõetav seetõttu, et see ei vasta nendele nõuetele. Kõnealune liikmesriik rõhutab eelkõige, et komisjoni hagiavaldus ei ole sidus. See tuleneb sellest, et komisjon tundub mõnedes hagi punktides väitvat, et Madalmaade Kuningriik on liidu õiguse alusel otseselt vastutav ÜMTde ametiasutuste tegevuse eest, nagu oleksid need kõnealuse riigi enda ametiasutused, samas kui muudes punktides rõhutab komisjon asjaolu, et Madalmaade Kuningriik ei ole võtnud asjakohaseid meetmeid, et vältida sertifikaatide EUR.1 ebaõiget väljastamist Aruba ja Curaçao tolli poolt.

42. Olen nõus, et komisjon ei ole selles küsimuses sõnaselge. Minu arvates on see puudus aga lihtsalt komisjoni põhjenduste nõrkus kohtuasja sisulistes küsimustes, mis on seotud raskusega täpselt määratleda, millist konkreetset õiguslikku kohustust Madalmaade Kuningriik väidetavalt rikkus, kui ta ei teinud makset ELi eelarvesse.

43. Ma ei ole siiski veendunud, et selline õigusliku täpsuse puudumine on piisav, et pidada hagiavaldust arusaamatuks ja seega vastuvõetamatuks. Mulle tundub, et Madalmaade Kuningriik on suutnud mõista väidetava rikkumise olemust ja ulatust. Ma leian, et ta on tõhusalt kasutanud oma kaitseõigusi seoses kõnealuste väidetega. Hagi ese on tuvastatud piisavalt üksikasjalikult, mistõttu Euroopa Kohus ei tegutse *ultra petita*. Seepärast tuleb minu arvates tunnistada käesolev hagi vastuvõetavaks.

A. Nõude täpne olemus

44. Komisjon palub tuvastada, et Madalmaade Kuningriik on rikkunud EÜ artiklist 5 tulenevaid kohustusi. Komisjon väidab, et see on tingitud asjaolust, et liikmesriik ei ole hüvitanud nende omavahendite kaotust, mis oleks tulnud kindlaks määrata ja teha liidu eelarvele kättesaadavaks vastavalt määruse nr 1552/89 artiklitele 2, 6, 10, 11 ja 17. Samuti väidab komisjon, et seda oleks tehtud siis, kui liikumissertifikaate EUR.1 ei oleks väljastatud ÜMT otsuseid rikkudes. Eelkõige on rikutud järgmisi sätteid: a) 1991. aasta ÜMT otsuse artikli 101 lõige 1 ja sama otsuse II lisa artikli 12 lõige 6 Curaçaoost piimapulbri ja riisi impordi kohta ajavahemikul 1997–2000 ja b) 2001. aasta ÜMT otsuse artikli 35 lõige 1 ja sama otsuse III lisa artikli 15 lõige 4 Arubalt riisitangude ja -manna impordi kohta ajavahemikul 2002–2003.

45. Kohtuasjas komisjon vs. Ühendkuningriik minu poolt paralleelselt esitatud ettepaneku punktides 33–46 tõin välja raskused, mis komisjoni esitatud nõude sellise mitmeastmelise või matrjoška struktuuriga kaasnevad. Olles siiski kõnealuses ettepanekus komisjoni poolt esitatud nõude läbi vaadanud, leidsin ma, et see on oma olemuselt tegelikult suunatud sellele, et tuvastada ELi omavahenditele põhjustatud kaotuse/kahju hüvitamata jätmine väidetava õigusrikkumise tõttu, mis pannakse süüks liikmesriigile. Peamine erinevus seisneb hagi esemes, mis ei puuduta üksnes *abstraktset tuvastamist*, et liikmesriik rikub jätkuvalt liidu õigust, vaid ka tegelikult nõuet tuvastada õigusrikkumine ja määrata kindlaks kahju suurus seoses liidu õiguse *konkreetsete* rikkumistega minevikus.

⁶ Vt nt 22. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad (C-252/13, EU:C:2014:2312, punktid 33 ja 34 ning seal viidatud kohtupraktika).

46. Sama ettepaneku punktides 48–64 leidsin, et aluslepingute sõnastusest, eesmärgist ega ülesehitusest ei ilmne midagi sellist, mis peaks põhimõtteliselt takistama komisjonil esitada Euroopa Kohtule selline hagi ELTL artikli 258 kohase liikmesriigi kohustuste rikkumise hagina. Samas tegin ka ettepaneku, et kui komisjon nõuab konkreetsete ja täpsete kahjusummade maksmist, mis väidetavalt tulenevad liidu õiguse konkreetsetest rikkumistest liikmesriigi poolt, peab komisjon tõendama nii asjaomast õigusrikkumist kui ka kaotust kooskõlas liikmesriigi vastutuse tekkimiseks ette nähtud standardite ja tingimustega (punktid 65–73). Komisjon ei saa üle kanda omavahendite erikorda muule liikmesriigile, kelle suhtes see standard ei ole ilmselgelt kohaldatav (punktid 74–84).

47. Kõik need aspektid kehtivad ka käesoleva kohtuasja kontekstis, eriti seoses Curaçao olukorraga. Ka sellel juhul tekkis väidetav omavahendite kaotus *muus liikmesriigis* (B). Olukord Arubal on mõnevõrra erinev. Võttes arvesse, et komisjon on nimetatud kohtuasja puhul väitnud, et Madalmaad on mõlema ÜMTga seoses väidetavalt toime pannud ühise rikkumise, vaatlen ma mõlemat olukorda koos. Samas soovin ma käesoleva jaotise lõppmärkusena rõhutada asjaolu, et Arubalt pärit impordi puhul tekkis omavahendite kaotus otseselt *Madalmaade territooriumil* (C).

B. Kohaldamine käesoleval juhul

48. Komisjon väidab, et Madalmaade Kuningriik ei ole täitnud oma lojaalse koostöö põhimõtteid tulenevaid kohustusi. Seda seepärast, et liikmesriik ei ole hüvitanud nende omavahendite kaotust, mis oleks tulnud kindlaks määrata ja teha liidu eelarvele kättesaadavaks vastavalt määrusele nr 1552/89 ja määrusele nr 1150/2000, kui liikumissertifikaate EUR.1 ei oleks väljastatud vastuolus ÜMT otsuste asjaomaste sätetega Curaçaost piimapulbri ja riisi impordi kohta ajavahemikul 1997–2000 ja Arubalt riisitangude ja -manna impordi kohta ajavahemikul 2002–2003.

49. Et tuvastada, kas kaotuse hüvitamise kohustust on rikutud, nagu väidab komisjon, tuleb kindlaks teha, kas selline hüvitamise kohustus on üldse olemas: konkreetset millist õiguslikku kohustust Madalmaade Kuningriik rikkus, kui ta ei maksnud hüvitist ELi eelarvesse? Et järgmisena tekiks riigi vastutus Euroopa Liidule põhjustatud kaotuse eest, peab rikkumine olema piisavalt selge ning esinema peab põhjuslik seos piisavalt selge rikkumise ja tekkinud väidetava kahju vahel, mille eest hüvitist nõutakse.

1. Õigusrikkumine (mis kujutab endast piisavalt selget rikkumist)

50. Vastavalt ÜMT otsustele (1991. aasta ÜMT otsuse artikli 101 lõige 1 ja 2001. aasta ÜMT otsuse artikli 35 lõige 1) imporditakse ÜMTdest pärit tooted Euroopa Liitu ilma nende suhtes tollimakse või samaväärse toimega makse rakendamata. Päritolustaatusena toodete kvaliteet tuleb registreerida sertifikaatides EUR.1, nagu on kirjeldatud 1991. aasta ÜMT otsuse II lisas ja 2001. aasta ÜMT otsuse III lisas.

51. Kohtueelse menetluse käigus tunnistas Madalmaade Kuningriik, et nii Curaçao kui ka Aruba toll ei täitnud asjaomaseid sätteid sertifikaatide EUR.1 kohta. Nad väljastasid sertifikaate toodetele, mis ei vastanud eespool nimetatud tingimustele. Seepärast ei ole vaidlust selles, et Curaçao ja Aruba ametiasutused tegid vigu kohaldatavate ÜMT otsustega vastuolus olevate sertifikaatide EUR.1 väljastamisel.

52. Samuti ei ole Madalmaade Kuningriik vastu väelnud komisjoni nõutud summadele (18 490 721,95 eurot, millest 18 192 641,95 vastab Curaçaos väljastatud sertifikaatidele ja 298 080 eurot Arubal väljastatud sertifikaatidele), mis kujutavad endast nende tollimaksude koguväärtust, mis oleks kogutud siis, kui imporditud kaubale ei oleks antud sooduspäritolustaatus.

53. Seega, erinevalt kohtuasjast C-391/17: komisjon *vs.* Ühendkuningriik⁷, ei ole käesolevas kohtuasjas esialgne rikkumine vaidluse all. Mulle on ka teada Euroopa Kohtu praktika, milles on leitud, et „Euroopa Kohtu ülesanne on tuvastada, kas liikmesriik rikkus oma kohustusi või mitte, ja seda ka juhul, kui asjasse puutuv liikmesriik rikkumist ei eita“.⁸ Selline avaldus peaks minu arvates olema mõistlikult tõlgendatav nii, et seda kohaldatakse nende õiguslike kohustuste kohaldamisala ja ulatusega seoses, millele tuginetakse rikkumismenetluse raames, ning seda tõlgendab ja hindab Euroopa Kohus sõltumatult. Selline avaldus saab vaevalt kehtida nende faktide suhtes, mida ei ole vaidlustatud.

54. Käesolevas kohtuasjas saab seega põhiküsimuseks see, mis on Madalmaade Kuningriigi selle õigusliku kohustuse täpne allikas, mille kohaselt tuleb liikmesriigil maksta hüvitis ELi eelarvesse asjaomases olukorras (a), ja kas sellise kohustuse eiramist võib pidada piisavalt selgeks rikkumiseks (b).

a) Peamine kohustus, mille rikkumine tuleb kindlaks teha

55. Komisjon ei väida, et ÜMT otsuste rikkumised oleksid otseselt süüks pandavad Madalmaade Kuningriigile. Nagu vastuvõetamatus vastuväite analüüsis märkisin⁹, siis vaatamata mõningasele segadusele selles küsimuses oma kirjalikes seisukohtades, kinnitas komisjon kohtuistungil, kui tal paluti sellekohast sõnaselget selgitust, et tema tegevuse eesmärk ei ole selle kindlaksmääramine, kellele on ÜMT otsuste rikkumised omistatavad.

56. Põhjustel, mille ma esitasin oma paralleelse ettepaneku punktides 91–97 kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik, nõustun ma sellega, et igal juhul on kõnealuse ÜMTga erisuhtes oleval liikmesriigil *üldine vastutus* võtta kõik vajalikud meetmed, et vältida ja uurida liidu õiguse rikkumisi, mis võivad tuleneda käitumisest (tegevus või tegevusetus) assotsiatsiooni korra alusel. Nagu on aga kõnealuses ettepanekus ka selgitatud, on selle üldise avalduse põhjal endiselt üsna pikk argumenteeriv tee minna enne, kui oleks võimalik (kui üldse) jõuda järelduseni, et asjaomane liikmesriik vastutab automaatselt ka komisjoni poolt määratud mis tahes summa eest, mis oleks tulnud kindlaks määrata ja teha Euroopa Liidu omavahenditena muus liikmesriigis kättesaadavaks. Kas see tähendaks ka automaatselt seda, et ELTL artikli 258 alusel võib komisjon nõuda hüvitist kõigi ÜMT otsuste väidetavate rikkumiste eest liikmesriikidelt, kellel on ÜMTga erisuhe, sõltumata rikkumise olemusest ja/või vastavates assotsiatsiooni kordades sätestatud vaidluste lahendamise menetlustest? Kas liidu õigusaktidega nõutakse sisuliselt seda, et liikmesriik, kellega neil on „erisuhe“, peab otsese halduse uuesti kasutusele võtma?

57. Sarnaselt kohtuasjas C-391/17: komisjon *vs.* Ühendkuningriik esitatud lähenemisviisile ei arva ma, et Euroopa Kohus peaks seda küsimust käesoleva kohtuasja raames väga üksikasjalikult käsitlema. Isegi kui liidule põhjustatud kahjust tuleneva riigi vastutuse üldise korra kohaselt oleks aktsepteeritav, et süüks pandud õigusrikkumine seisneb selles, et ei ole kehtestatud piisavaid kaitsemeetmeid ja kontrollid, mis oleksid saanud takistada ebaseaduslike sertifikaatide väljastamist ÜMT ametiasutuste poolt,¹⁰ ei näe ma käesoleva kohtuasja asjaolusid ja konteksti silmas pidades, kuidas sellist rikkumist võiks pidada piisavalt selgeks.

⁷ Vt kõnealuse ettepaneku punktid 101–106.

⁸ Vt nt 22. juuni 1993. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Taani (C-243/89, EU:C:1993:257, punkt 30); 3. märtsi 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa (C-414/03, EU:C:2005:134, punkt 9); 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Rootsi (C-438/07, EU:C:2009:613, punkt 53) ja 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania (C-67/12, EU:C:2014:5, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁹ Käesoleva ettepaneku punktid 39–43.

¹⁰ Sellele võib loomulikult vastata, et selline kohustus on lihtsalt võimatu, sest ükski süsteem ei ole eksimatu. Lisaks sellele tähendab standard, mille kohaselt „tagatakse, et kasutusele võetud süsteemiga ei kaasne vigu ja kui ka vead tekivad, vastutab selle eest liikmesriik“, et ÜMTdega seoses esineb otsene vastutus ja otsehaldus, mille puhul komisjon teatas, et ta ei soovinud seda väita (vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 41 ja 42 ning 55 ja 56).

b) Kas tegemist on piisavalt selge rikkumisega?

58. Erinevalt *objektiivselt* standardist, mida kasutatakse liidu õiguse rikkumise hindamisel traditsioonilise rikkumismenetluse raames, on liikmesriigi poolt hüvitatava väidetava omavahendite kaotuse põhjustanud liidu õiguse rikkumise hindamisel täidetav standard kõrgem. Kõigi õigusrikkumistega ei kaasne automaatselt vastutust. Liikmesriigi poolt Euroopa Liidule tekitatud kahju hüvitamise kohustuse tekkimiseks peab olema *piisavalt selge rikkumine*.

59. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on piisavalt selge rikkumise kindlakstegemise kriteerium kaalutusõigusest sõltuv. Kui liikmesriikidel on kaalutusõigus, tähendab piisavalt selge rikkumine seda, et liikmesriik on selle kaalutusõiguse piire ilmselgelt ja tõsiselt eiranud.¹¹

60. Lisaks tuleb liidu õiguse piisavalt selge rikkumise hindamisel muu hulgas arvestada „rikutud õigusnormi selguse ja täpsuse astet, kaalutlusruumi ulatust, mille rikutud norm jätab riigisisestele või [liidu] ametiasutustele, liikmesriigi kohustuste rikkumise või põhjustatud kahju tahtlikku või mittetahtlikku iseloomu, õigusnormi võimaliku rikkumise vabandavat või mittevabandavat iseloomu, asjaolu, et [liidu] institutsiooni suhtumine võis aidata kaasa tegevusetusele või [liidu] õigusega vastuolus olevate meetmete või praktika rakendamisele või säilitamisele“.¹²

61. Käesolevas kohtuasjas on sellega seoses eriti olulised kolm aspekti. Esimene neist on Madalmaade Kuningriigi ulatuslik kaalutlusruum, kui ta otsustab „põhikohustuse“ järgimiseks vajalike meetmete üle, pidades silmas oma põhiseadusliku korra ja identiteedi põhimõtet. Teine aspekt on ÜMT otsuste pädevuste jaotus ja institutsiooniline raamistik, mille alusel antakse ÜMT ametiasutustele otseselt kohustused, mida täita ÜMT otsuste kohaldamisel. Kolmas ja võib-olla eriti oluline aspekt hõlmab selle liikmesriigi vastutuse korra ebaselget olemust, kellel on ÜMT otsuste raames ÜMT(de)ga erisuhted seoses ÜMTde ametiasutuste poolt toime pandud haldusvigadega.

62. Esiteks on komisjon, osutamata konkreetset meetmetele, mida Madalmaade Kuningriik oleks pidanud komisjoni arvates võtma, viidanud Madalmaade Kuningriigi statuudi artiklitele 51 ja 52.¹³ Madalmaade valitsus vastas, et asjaomase liikmesriigi vastutavaks pidamine Aruba ja Curaçao tolli tegevuse eest oleks vastuolus ELL artikli 4 lõikega 2.¹⁴

63. ÜMT otsustes tunnustatakse sõnaselgelt vajadust austada ÜMTde ja nende liikmesriikide vaheliste suhete konstitutsioonilist raamistikku, millega neil on erisuhe. ÜMT otsuste süsteemi raames loodud konkreetse partnerlusmehhanismi eesmärk on austada pädevuse ja kohustuste konstitutsioonilist jaotust ÜMTde ja liikmesriikide vahel, nagu nähtub eelkõige 1991. aasta ÜMT otsuse põhjendusest 12 ja artiklist 10 ning mis kajastub ka täiendavalt sama otsuse artiklites 234–236, samuti 2001. aasta ÜMT otsuse artiklis 7. Need sätted näitavad, et ELi seadusandja soovis leida tasakaalu ühelt poolt ÜMTde assotsiatsiooni tõhususe tagamise vajaduse ja teiselt poolt liikmesriikide ja nende ÜMTde konkreetsete ja sageli üsna keeruliste konstitutsiooniliste kokkulepete järgimise vahel (mis on EÜ asutamislepingu neljanda osa keskmes, keskendudes ÜMTdega seotud *assotsiatsiooni* korrale).

64. Teiseks, nagu märkis Madalmaade valitsus oma kirjalikes seisukohtades, sätestatakse ÜMT otsustes ÜMTde ametiasutuste sõnaselged pädevused, mis erinevad liikmesriikide pädevusest, ja seda eelkõige seoses partnerlusmehhanismide ja erisätetega halduskoostöö kohta. ÜMT otsustes tunnustatakse ülemeremaade ja -territooriumide ametivõimude eripädevust nii üldise partnerluse mehhanismi

11 Vt nt seoses Euroopa Liidu lepinguvälise vastutusega 4. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Euroopa Ombudsman vs. Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, punkt 37). Samuti tähendab liikmesriikide puhul piisavalt selge rikkumine, et „liikmesriik on ilmselgelt ja oluliselt ületanud oma kaalutusõiguse piire“. Vt nt 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, punkt 105).

12 5. märtsi 1996. aasta kohtuotsused Brasserie du pêcheur ja Factortame (C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, punkt 56) ja 26. märtsi 1996. aasta kohtuotsus British Telecommunications (C-392/93, EU:C:1996:131, punktid 42–45).

13 Viidatud eespool käesoleva ettepaneku punktides 14 ja 15.

14 ELL artikli 4 lõikes 2 on „sätestatud liidu kohustus austada rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele, kaasa arvatud piirkondlik ja kohalik omavalitsus“.

raames kui ka spetsiifilise halduskoostöö süsteemis sertifikaatide EUR.1 väljastamise valdkonnas.¹⁵ Lisaks sellele on 2001. aasta ÜMT otsuse artiklis 9 sõnaselgelt tunnustatud ÜMTde ametiasutuste esmast rolli otsuse igapäevases täitmisel kaubanduse valdkonnas ja liikmesriikide täiendavat rolli („vajadusel“) ja alati „kooskõlas iga partneri institutsiooniliste, õiguslike ja finantsiliste volitustega“.

65. Eeltoodu põhjal on raske järeldada, kuidas sellises spetsiifilises pädevuste jaotuse kontekstis on võimalik, et ÜMT tolli vead põhjustavad automaatselt ja kohe lojaalse koostöö kohustuse rikkumise asjaomase liikmesriigi poolt, kui puuduvad muud olulised asjaolud, mida ei tundu käesolevas asjas olevat. Tõepoolest, komisjon ei ole esitanud muid argumente, nagu hoiatuste eiramine, OLAFiga koostööst hoidumine, nende õigusvastaste tegude uurimise eiramine või puudumine, millest kõnealune liikmesriik oli teadlik või oleks pidanud mõistlikult teadma, osalemise või koostöö puudumine partnerlusmenetluse mehhanismide või halduskoostöö süsteemi raames.

66. Kolmandaks on minu arvates üsna oluline, et ÜMT otsuses ei ole (ega ole kunagi olnud) sõnaselgeid kohustusi, millega kehtestatakse liikmesriikide suhtes konkreetne vastutuse kord ÜMTde tegude eest, olgu see konkreetnes tollialase koostöö kontekstis või üldiselt. Tõepoolest juhtisid mõlemad kõnealuse rikkumismenetluse pooled Euroopa Kohtu tähelepanu 2013. aasta ÜMT otsuse – kuhu komisjon soovis sellise sätte lisada – *ettevalmistavatele materjalidele*,¹⁶ ent asjaomane ettepanek lükati nõukogu seadusandlikus menetluses selgelt tagasi. Komisjoni kõnealuse ettepaneku kohta nõukogu istungi protokollis lisatud deklaratsioonid – nii komisjoni enda kui ka liikmesriikide rühma poolt¹⁷ – kinnitavad asjaolu, et liikmesriikide vastutust oma ÜMTde tegevuse eest, mis on seotud ÜMTde halduslike vigadega, saab vaevalt pidada konsensuslikuks küsimuses, mis ilmneks selgelt ÜMT otsuse erinevatest versioonidest.

67. Kõiki neid aspekte silmas pidades ja isegi kui nõustuda asjaoluga, et lojaalse koostöö kohustust võiks laiendada nii, et see kujutaks endast kohustust, et liikmesriik peab hüvitama ELile kahju, mille on põhjustanud liidu õiguse rikkumisega selle liikmesriigiga erisuhet omav ÜMT, ei saa Madalmaade Kuningriiki süüdistada selles, et see liikmesriik pani käesoleval juhul toime lojaalse koostöö kohustuse selge rikkumise.

2. Märkus ajalise aspekti kohta

68. Madalmaade Kuningriik on oma vastuses väitnud, et kui teda pidada vastutavaks Aruba ja Curaçao tolli poolt tehtud vigade eest, oleks see vastuolus õiguskindluse ja hea halduse põhimõtetega. See tuleneb asjaolust, et komisjon ei tegutsenud mõistliku aja jooksul.¹⁸ Komisjon uuris olukorda ligikaudu 11 aastat (seoses Curaçooga) ja 7 aastat (seoses Arubaga) pärast seda, kui OLAF oli avastanud eeskirjade eiramisi.

69. Vastuseks sellele argumendile märkis komisjon, et omavahendite kaotus tekkis lõplikult alles 2009. aastal, mil võeti vastu REC otsus ja riigisisene kohus tegi otsuse. Seega ei tohiks Madalmaade Kuningriigi vastutus olla aegunud. Kohtuistungil rõhutas komisjon, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei kohaldata rikkumismenetluste suhtes mingeid aegumistähtaegu. Lisaks väitis komisjon

15 Vt 1991. aasta ÜMT otsusega seoses II lisa artikli 12 lõige 6; vt ka artikli 108 lõige 1. Vt 2001. aasta ÜMT otsusega seoses III lisa artikli 15 lõige 5 ja artikkel 32.

16 Ettepanek: nõukogu otsus ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta (ÜMTde assotsieerimise otsus), COM(2012) 362 final.

17 Nõukogu 19. detsembri 2013. aasta dokument 16832/13 ADD 1. Komisjoni avalduse kohaselt oleks uus rahalise kohustuse reegel pelgalt aluslepingutega juba kehtestatud kohustuse kodifitseerimine. Taani, Madalmaad ja Ühendkuningriik lükkasid selle seisukoha kindlalt tagasi.

18 Madalmaade Kuningriik viitab sellega seoses 13. novembri 2014. aasta kohtuotsusele *Nencini vs. parlament* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372, lõiked 38, 47 ja 48).

kohtuistungil, et määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002¹⁹ artikli 73a – millega nähakse nõuetele, mis Euroopa Liidul on kolmandate isikute suhtes ja vastupidi, ette viie aasta pikkune tähtaeg – analoogia alusel kohaldamist ei tohiks lubada. Lisaks väidab komisjon, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei ole omavahendite kogumiseks aegumistähtaegu.²⁰

70. Võib tunduda üllatav, kui hagiavaldusele potentsiaalselt kohaldatavate tähtaegade küsimus tõstatatakse kõnealuse hagi sisulise hindamise lõpus. Kuna ma aga teen Euroopa Kohtule ettepaneku jätta nii käesolev hagi kui ka paralleelne kohtuasi Ühendkuningriigi vastu sisuliselt rahuldumata, ei ole tõepoolest mingit vajadust arutada tähtaegadega seotud küsimust selles staadiumis eraldi. Sellegipoolest soovin asjaomasele küsimusele tähelepanu pöörata, et näidata teistsugust aspekti: komisjoni poolt valitud kolm-ühes-lähenemisviisi tagajärjed nende kahe juhtumi puhul,²¹ mille tõttu on keeruline täpsustada, milliseid tähtaegu tuleks vajaduse korral sellise hagi suhtes kohaldada.

71. Oma põhjenduses on komisjon tõepoolest tuginenud elementidele, mis kuuluvad ERTL artiklis 258 sätestatud rikkumismenetluse spetsiifilise olemuse juurde (rikkumismenetluse algatamiseks ei ole ajalisi piiranguid),²² ja samuti on ta laenanud mõtteid omavahendite süsteemi kohaldamisest (sissenõudmisega seotud tegevuste jaoks ei ole ajalisi piiranguid),²³ väites, et neid kohaldatakse hagi suhtes, mille raames tuginetakse lõppkokkuvõttes kaotuse hüvitamisega seotud kohustuse kindlaksmääramisele, jättes tähelepanuta asjaolu, et riigi vastutust käsitlevate hagide puhul kohaldatakse üldiselt aegumistähtaegu.²⁴

C. Lõppmärkus Aruba kohtuasja kohta

72. Kogu käesoleva kohtuasja vältel on komisjon väitnud, et olemas on üks ühine liidu õiguse rikkumine, mis tuleneb sertifikaatide EUR.1 ebaõigest väljastamisest Arubal ja Curaçaos.

73. Arubal valitseva olukorra puhul tuleb siiski rõhutada, et sertifikaadid EUR.1 esitati ja võeti vastu Madalmaade teostatud tolliprotseduuride kaudu. Madalmaade toll üritas tollimakse koguda, saates importijale maksekorralduse. Importija aga vaidlustas kõnealuse maksekorralduse edukalt riigisisestes kohtutes, kus otsustati importija kasuks vastavalt tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punktile b.

74. Samas tuleb siiski märkida, et Euroopa Kohtu otsusest kohtuasjas komisjon *vs.* Taani tulenevalt ei välista tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kohaldamine liikmesriigi kohustust määrata kindlaks ja teha kättesaadavaks vahendid, mis kuuluvad ELi nende omavahendite hulka, mida ei ole kogutud erasektori importijatelt. Tõepoolest, liikmesriigid peavad tuvastama ELi omavahendid niipea, kui nende toll on võimeline tollivõlast tulenevate tollimaksude summa arvutama ja määrama võlgniku,

19 Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määrus, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT 2002, L 248, lk 1).

20 Viidates 12. septembri 2000. aasta kohtuotsusele komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-276/97, EU:C:2000:424, punkt 63).

21 See on järjekordne näide üleüldisest kombineeritud lähenemisviisist, mis on seotud erinevatest kordadest pärit kohaldatavate eeskirjadega, mis läbivad mõlemaid asjaomaseid kohtuasju, ja mida käsitletakse ka minu paralleelses ettepanekus kohtuasjas C-391/17 komisjon *vs.* Ühendkuningriik, eelkõige punktides 38–42 ja 65–84.

22 Vt nt 6. mai 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (C-311/09, ei avaldata, EU:C:2010:257, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt selle arutelu kohta kohtujurist Alberi ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik (C-359/97, EU:C:2000:42, punkt 96). Kohtueelse perioodi ülemäärane kestus ei tohi siiski rikkuda liikmesriigi kaitseõigusi. Vt selle kohta 16. mai 1991. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Madalmaad (C-96/89, EU:C:1991:213, punkt 16) ja 12. septembri 2000. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (C-359/97, EU:C:2000:426, punkt 28).

23 Vt nt 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Madalmaad (C-312/04, EU:C:2006:643, punkt 32).

24 Näiteks sätestatakse Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 46 liidu vastutuse kohta viie aasta pikkune aegumistähtaeg alates vastutuse põhjustanud sündmuse toimumisest, mis katkeb juhul, kui pöördutakse Euroopa Kohtusse või kannatanud pool esitab taotluse asjaomasele liidu institutsioonile. Seoses liikmesriikide vastutusega lubatakse rakendada riigisisese õigusega kehtestatud tähtaegu riigi võlgade suhtes, kui need tähtajad vastavad samaväärsuse ja tõhususe põhimõtetele. Vt nt 24. märtsi 2009. aasta kohtuotsus Danske Slagterier (C-445/06, EU:C:2009:178, punktid 31–35).

sõltumata sellest, kas tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kohaldamise kriteeriumid on täidetud. Üksnes määruse nr 1552/89 artikli 17 lõikes 2 sätestatud tingimuste täitmine (vääramatud jõud või summad, mida ei ole võimalik sisse nõuda põhjustel, mis ei olene liikmesriigist) võimaldab liikmesriigil end sellest kohustusest vabastada.²⁵

75. Kuid nagu Madalmaade Kuningriik oma kirjalikes seisukohtades õigesti märkis, ei ole komisjon osutanud „omavahendite määruse“ otsesele rikkumisele, mis oleks omistatav Madalmaade tollile selle eest, et liikmesriik ei ole nõudnud tollimakse kauba Madalmaade territooriumile importimisel. Seega ei ole komisjon esitanud teavet selle kohta, kas muudetud määruse nr 1552/89 artikli 17 lõikes 2 sätestatud tingimused olid käesolevas kohtuasjas olemas. Selle asemel otsustas komisjon esitada teistsugused argumendid.

76. Seega tulenevalt sellest, et komisjon ei ole sellist tuvastamist taotlenud ja Euroopa Kohus ei saa tõendusmaterjali puudumise tõttu selles suhtes ühtki otsust niikuinii teha, teen ettepaneku, et komisjoni hagi tunnistataks ka seoses Aruba olukorraga põhjendamatuks.

VI. Kulud

77. Kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Madalmaade Kuningriik on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja komisjon on kohtuvaidluse kaotanud. Seega tuleb kohtukulud välja mõista komisjonilt.

78. Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1 kannavad menetlusse astunud liikmesriigid oma kohtukulud ise. Vastavalt kõnealusele sättele kannab Ühendkuningriik ise oma kohtukulud.

VII. Järeldus

79. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada järgmist:

1. jätta hagi rahuldamata;
2. mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt;
3. jätta Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi kohtukulud tema enda kanda.

²⁵ 15. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon vs. Taani (C-392/02, EU:C:2005:683, punkt 66). Vt ka 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Portugal (C-335/12, EU:C:2014:2084, punkt 79).